

Cenjenim naročnikom!

Vse one naročnike, ki so z naročnino še na dolgu, prosim vljudno, da se kmalu odzovejo svoji dolžnosti!

Preteka že prva četrtina t. l., in vendar je še toliko onih, ki niso poslali „Tovarišu“ svojega obulusa niti za preteklo leto.

Časi so resni. Treba je sloge in treba je dejanske podpore! Najboljša dejanska podpora pa je in bo denar! In kaj bi bil lahko „Tovariš“, ko bi imel ves tisti denar, ki mu ga dolgujejo malomarni plačniki!

Zaupno gledate vsi na „Tovariša“ ter zadovoljno stikate glave in mu pritrjujete, ako zastopa naše pravice možato! In — ali jih ne zastopa možato? — Da — iskre se Vam oči! —

Zaupno gledate na „Tovariša“, pa tudi „Tovariš“ gleda zaupno na vas! Stori tedaj vsak svojo dolžnost! Noben izgovor naj več ne velja!

Da se ne bo nihče izgovarjal, da ne ve, kako je z njegovim plačilom, hočem na ovitkih prihodnje številke, t. j. dne 1. aprila, izkazati vsem naročnikom, kdaj jim poteče naročnina. Ozrite se tedaj prihodnjič najprvo na ovitek!

Na zdar!

Ljubljana-Barje, dne 16. sušca 1903.

Črnagoj, t. č. upravitelj.

Spomini na Zagreb.

III.

„Hrvatski školski muzej“.

Kakor sem že omenil, je v „Učiteljskem domu“ nastanjen tudi hrvaški učiteljski muzej. Seveda sva si ga s tovarišem ogledala — žal! — da le površno, ker nisva utegnila se več časa muditi v tem prezanimivem zavodu. Trdno sva pa sicer sklenila, učasiti se ob prvi ugodni priliki in ga premotriti natančneje.

Tovariš, tovarišica! Že samo ta muzej je vreden, da žrtvuješ nekaj svetlih kron in hitiš, ogledat si ga. Ne bo ti nikdar žal. Pa ne samo učiteljem — vzgojiteljem nudi školski muzej obilico zanimivosti, tudi lajik se bo vračal zadoščen iz njega.

Vstopivše v muzej, nas je presrčno pozdravil njegov kustos, učitelj g. J. Medved, ki je drage volje razkazoval in tolmačil razstavljene predmete.

Diviti sem se zares moral nad tolikimi raznovrstnimi predmeti in vzorno uredbo.

Evo kratkega opisa muzeja! Sicer je ta opis le nekako ogrodje; zakaj vse navesti in vse opisati — za to bi trebalo pisati cele knjige.

Muzej obsega sedaj pet sob in dve predsobi (hodnika). Pa kakor je dejal naš ciceron, hočejo v kratkem razširiti prostor muzeju, in res je vse prenapolnjeno, ter bo treba še nekaj sob, da se vse uredi razvidno in udobno.

V glavnem se deli „Hrv. škol. muzej“ na tri oddelke. V prvi oddelku sodijo muzejalni predmeti. Ta ima 42 skupin, v drugem oddelku je pedagoška knjižnica, katera je razdeljena v zgodovinsko in moderno-pedagoško knjižnico. Prva ima 27, a druga 38 skupin. Tretji oddelk tvori arhiv, razdeljen na 10 skupin.

Ko vstopimo v muzej, smo najpoprej v prvi predsobi (hodniku). Tukaj vidimo na stenah in obešalih zemljevide in učila za zemljepisni pouk. Zraven te je druga predsoba, kjer se nahajajo računila in sploh vse, kar sodi v pouk računstva, nadalje je v tem prostoru tudi oddelek za začetni pouk v pisanju in čitanju.

Idimo v prvo sobo, ki ji pravijo tudi „Pariška soba“. Tako se imenuje, ker je opremljena z umetniško izdelanim pohištvom, v katerem so bili izloženi šolski predmeti kraljevine Hrvaške in Slavonije l. 1900 na pariški svetovni razstavi. Nad jako okusno izdelanimi omarami, v katerih so učila za zgodovino, veronauk, predmeti za pouk gluhonemeev in slepcev, izdelki zabavišč, pletarskih šol, sirotišnic, šolskih delarnic i. t. d. so prekrasni akvareli domačih slikarjev kakor Medovića, Ivekovića in drugih — predstavljajoči razne šolske stavbe, od moderne mestne do idilično lepe vaške učilnice.

Tvojo pozornost obrača nase posebno velika karta Hrvaške in Slavonije, na kateri so označene vse šole kraljevine. Te slike in „školovid“ kakor tudi precej drugih stvari v muzeju je bilo na pariški razstavi.

Na dolgi mizi sredi sobe so risarije in pismeni izdelki raznih zavodov. Odprta spominska knjiga te vabi, da ovekovečiš svoje ime kot posetnik muzeja.

Na zahodni strani sobe, in sicer na najodličnejšem mestu, vidimo poprsje cesarjevo in sliki hrvaškega bana, kakor tudi predstojnika oddelka za bogočastje in nauk. Na obeh straneh poprsja sta veliki mramorni spominski plošči s primernim besedilom.

Druga soba hrani bogato izbiro narodnega veziva in ženska ročna dela sploh. V velikih steklenih omarah stojijo v prirodni velikosti lutke, oblečene v narodno nošo najrazličnejših hrvaških krojev.

Zdi se ti, da stojijo živi ljudje pred teboj, in nehote se zamisliš v krasoto narodne obleke.

Občuduješ pa tudi umetno vezivo in dela kr. zem. ženske strokovne šole — kar je bilo razstavljeno v Parizu — dela učenk samostanov in drugih šol. Vse v narodnem slogu. Učiteljice in zlasti ve ženskih ročnih del, ogledajte si to zbirko in potem ne boste več hlastale po tujih vzorcih.

Vrednost v tej sobi razstavljenih predmetov se ceni na 22.195 kron. Že samo ta soba je vredna, da se pelješ v Zagreb, ogledat si dragocenosti v nji, ki te bodo toliko bolj zanimala, ako tiči v tebi kos folklorista.

V tretji sobi so pomočki pri nazornem pouku in prirodo-pisu; razen tega je tukaj oddelek za naravoslovje, ločbo, tehnologijo in šolsko higijeno. Če si šolski vrtnar, te bodo mikali izložki šolskih vrtov. V sredi sobe je omara z učili za fiziko, ki so jih naredili učiteljski pripravniki.

Četrta soba je prenapoljena s šolskimi klopki in drugim šolskim pohištvom, načrti šolskih zgradb in fotografij posameznih šol. Dalje imaš tukaj urnike, statistične podatke in pregleda o šolstvu ter razne slike iz učiteljskega življenja, n. pr. fotografije učiteljskih skupščin, učiteljev-vojakov i. t. d.

Stopimo še v zadnjo sobo, kjer je knjižnica. V sredi sobe v omari je pa zbirka novcev, kovanih na Hrvaškem, spominske kolajne in dragocen arhiv. Pod steklom so slike zaslužnih šolnikov, razni predmeti zgodovinske vrednosti, stari šolski pečatniki, pohvalnice učencev, rokopisi metodičnih del in uniforma nekdanjih učiteljev vojaške krajine. Najbolj pa mi je ugajal vošččen kip v prirodni velikosti, uniformiran. To je pravi tip krajinskega učitelja. Razne dele obleke kakor čepico, sabljo i. t. d. so svojedobno nosili učitelji, službujoči

v vojaški granici in sedaj darovali muzeju v spomin — na uniformirane šolnike.

Knjižnica, ki obsega le knjige pedagoške vsebine, šteje 2741 del v vrednosti 10.843 kron 60 vinarjev.

Prezanimiv je tudi arhiv, o katerem obširneje pisati nedostaja prostora.

Skupna vrednost „Hrv. škol. muzeja“ znaša — brez arhivalij, ker te imajo le muzejalno vrednost — 70.068 kron 10 vinarjev.

Tako sem na kratko navedel obsežno vsebino šolskega muzeja in njegovo uredbo. Iz teh površnih črtic, pa more vsakdo izprevideti, kak zaklad ima učiteljstvo bratskega naroda. Tudi v tem oziru smo Slovenci na slabšem.

(Dalje.)

Splošna navodila v odvracanje jetike.

(Dalje.)

I. Zabranitev.

A. Obvezne naredbe

a) Splošne. Kadarkoli kdo zboli za jetiko, je dolžnost strežnikom bolnikovim in bolniku samemu, da storé za gotovo neškodljivim okužljivi izkašljani izmeček in katerikoli drug tuberkulozni gnoj (iz turov) in da preprečijo tako razširjanje tuberkelnih kalij.

V to svrhu ravnati se je brezpogojno po teh-le naredbah vedenja:

Kadar kdo zboli, in se v zdravniku vzbuja sum jetike, treba je kar najhitreje dati mikroskopično - bakteriologično preiskati izmečke, ki so važni za diagnozo.

Ako je jetika dokazana, skrbi se kolikor možno za to, da se dajo bolniku — brez prikrajšbe najljudomilejše postrežbe — posebna spalnica, vsekako pa posebno ležišče, posebno posteljno prtenino in životno perilo, posebna obleka, posebne umivalne in jedilne priprave.

Pljuvati sme odslej bolnik v hiši in zunaj iste, na kar ima zdravnik siliti z vso svojo avtoriteto, samo v zato prirejene posode (pljuvalnike, skledice, steklenice itd.), ne pa na tla ali v robec, ki je določen za čedenje nosa.

Kadar bolnik kašlja, mora po ukazu zdravnikovem držati pred usta prikladne obrambe, da zabrani razpršenje pljunka.

Te in vse s tuberkuloznimi kužnimi tvarinami onesnažene predmete za rabo storiti je, v kolikor se isti, kakor n. pr. obveze, ker nimajo nobene vrednosti, ne morejo takoj sežgati, za nadaljno rabo neškodljive z izkuhanjem, eventualno z razkuženjem v vodnem soparu ali s kemičnimi razkuževalnimi sredstvi, a brez vsake manipulacije vsled katere bi se — kakor n. pr. vsled posilnega razprostiranja vkup stlačjenih robcev — vsušene nesnaga lahko razpršila.

Pometati se smejo prostori, v katerih se nahaja jetičen bolnik, vedno le pomočeni.

Otresavati eunje prahu skozi okno ali druge odprtine na ulico se mora sploh policijsko prepovedati; prah stresaj se, če le mogoče, v prikladno smetišnico, in smeti naj se sežgo.

Životno perilo in posteljna prtenina se mora pred pranjem razkužiti s tem, da se izkuha v lugu ali raztopljeni sodi

ali namaka 24 ur v mrzlem desetkrat stanšanim raztopljenem kresolmilu.

Ako odide jetični bolnik iz svojega stanovanja v bolnišnico, oziroma sploh ob menjavi bivališča, prav tako v slučaju njegove smrti je vse od njega doslej rabljene reči, predno jih kdo drugi zopet rabi, zanesljivo očistiti in prezračiti na solncu, oziroma po zdravnikovem ukazu razkužiti in tudi je pred zopetno rabo temeljito očistiti na stenah in tleh od njega zapuščeno stanovanje in po zdravnikovem ukazu tudi razkužiti.

Za postrežbo jetičnih naj se jemljejo le take osebe, katere ne bolehajo niti za jetiko, niti niso očitno za to dovzetni.

Postrežno osebje, oziroma sorodnike jetičnega bolnika mora zdravnik natančno podučiti, kako da naj zdravstveno pravilno strežejo bolniku in sebe samega varujejo okuženja. Posebno jim je zaukazati, da se, kakor zdravniki umivajo s kako primerno razkužljivo tekočino, če so si umazali roke ali druge gole dela telesa ali obleko s tuberkuloznimi izmečki, da naj nikdar ne hodijo preblizu bolnika, če ga prijemlje kašelj in da naj ne izpostavljajo po nepotrebem svojega telesa razpršenim slinastim mehurčkom, da naj zakrivajo usta in nos, da ne vsopejo bolezn, in da naj bodo tudi sami vedno snažni kolikor le mogoče.

Da se ob odvracanju jetike doseže resničen vspeh, potrebno je, da izvršujejo vse udeležene osebe, bolniki in zdravi, v najstrožjem samozatajevanju ukaze zdravnikov, oziroma da nadzorujejo njih izvrševanje. Potrebno je, da pride vsakdo do prepričanja, da je na tla pljunjeni izmeček jetičnega za njega samega nevaren, in da je potemtakem njegova korist, eventualno dolžnost, zaprečiti kaj takega. Vsakdo mora pa paziti tudi na to, da ne daje sam drugim slabega izgleda in tedaj sam ne pljuva na tla. Na drugi strani se pa mora jetični opominjati, da ne bodi z neskrbnim pljuvanjem drugim v nevarnost, in on se bo ogibal tega, kakor hitro se opozori, da prve žrtve njegove brezbrčnosti vtegnejo biti udje njegove obitelji in osebe njegove bližnje okolice.

Ker je očitno, da je daleč razširjena navada pljuvanja na tla prav tako zoprna, kakor radi velikega števila v družbi živečih jetičnih nevarna, moramo se ji upirati neprestano z vsemi sredstvi.

(Dalje.)

Učiteljem-čebelarjem in šolskim vodstvom!

Odbor čebelarkega društva se obrača do učiteljev čebelarjev, kakor tudi do vseh šolskih vodstev, da podpirajo naše društvo dejanski s tem, da pristopijo našemu društvu ter naroče naš list. Preveč bi bilo govoriti o važnosti čebelarstva. Ni treba tudi poudarjati, kaj je za vsako stroko primerno berivo. Kdor ne bere, ta se ne izobražuje, zato nazaduje. List „Čebelar“ stane le 2 K, ki jih pač ni težko utrpjeti. Zato upa odbor, da učitelji, oziroma šolska vodstva blagohotno uvažujejo te vrtice.

Za odbor čebelarkega društva:

Črnagoj.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 18 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.